

Nr 138

Utlåtande i anledning av motioner om utnyttjandet av yrkesskolans resurser.

(2:a avd.)

I de likalydande motionerna I: 50 av herr *Nyman m. fl.* och II: 71 av herr *Westberg* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning om hur yrkesskolans resurser såväl före som efter en yrkesskolreform bäst skall kunna utnyttjas och tillvaratagas.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från *skolöverstyrelsen*. Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. Av skolöverstyrelsens yttrande framgår att överstyrelsen under innevarande år i samverkan med regionala och lokala skolmyndigheter gjort en omfattande genomgång av yrkesskolväsendet i landet, varigenom underlag erhållits för en bättre planering och ett bättre utnyttjande av resurserna. Detta arbete kommer att följas upp genom det fortlöpande administrativa och organisatoriska anpassningsarbetet inom skol- och arbetsmarknadsmyndigheterna. Utskottet anser sig därför kunna räkna med att berörda myndigheter på allt sätt kommer att verka för ett tillgodoseende av det väsentliga önskemål som ligger bakom motionärernas utredningskrav, nämligen önskemålet om ett rationellt utnyttjande av yrkesskolans resurser. Med hänsyn härtill och även till att frågan torde ha ett visst samband med den nyligen beslutade utredningen rörande huvudmannaskapet för de gymnasiala skolformerna m. m. anser utskottet inte att riksdagen har tillräcklig anledning att hos Kungl. Maj:t anhålla om den av motionärerna önskade utredningen. Utskottet avstyrker därför motionerna. Utskottet hemställer att riksdagen icke bifaller motionerna I: 50 och II: 71.

Stockholm den 31 oktober 1967

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 139.

Skolöverstyrelsens yttrande den 1 juni 1967 över motionerna I: 50 och II: 71

I motionerna anförs bl. a. att yrkesskolorna i en del fall mött svårigheter att rekrytera elever. Detta skulle vara förhållandet på i synnerhet större orter, främst inom storstockholmsområdet. Anledningen härtill skulle vara att genomförandet av grundskolan, fackskolan och nya gymnasiet skulle ha inriktat eleverna på teoretiska studier och utbildningsvägar.

I avsaknad av någon för hela riket gällande sökandestatistik undandrar det sig SÖ:s bedömande huruvida den redovisade iakttagelsen kan läggas till grund för generella påståenden.

För att söka bedöma tillströmningen av elever till yrkesskolorna har man inom SÖ försökt beräkna antalet »förstagångselever» i yrkesskolans nybörjaravdelningar, den s. k. Y-frekvensen. Denna Y-frekvens uppgick 1960 till 18 %, 1964 till 24,5 % och 1966/67 till 30,8 % av en årskull 16-åringar.

Ansökningarna kan fördela sig mycket olika på olika orter och på olika yrkesområden. Medan i fråga om vissa yrken endast en del av de sökande kan vinna inträde i yrkesskola, kan när det gäller andra yrken alla platser stundom icke besättas. Detta senare gäller dels självfallet i ungdomens ögon mindre attraktiva eller mindre kända yrken, dels utbildningen vid yrkesskolor som ligger så långt från hemorten att man drar sig för internatförläggning.

Om det inom storstockholmsområdet eller andra liknande områden vid förfrågan viss tidpunkt på året skulle visa sig att vissa vakanser uppstått har detta sannolikt sin största orsak däri att överflyttningar skett till andra skolformer. Att i detta läge göra en omdisposition av skolans organisation torde vara ogörligt. Detta är en organisatorisk fråga som torde kunna lösas först sedan gemensam intagning för gymnasium, fackskola och huvuddelen av eleverna till yrkesskola eventuellt kunnat genomföras.

Under våren 1967 har SÖ gjort en omfattande granskning av hela yrkesskolväsendet. Tidigare har yrkesskolkurser ansetts inrättade genom att de hade en fastställd (individuell) läroplan.

I och med övergången till generella läroplaner för yrkesskolorna har det blivit möjligt att ompröva tidigare beslut om inrättande av yrkesskolkurser. I det rapportmaterial som tagits in av SÖ har skolstyrelserna fått redovisa yrkesskolorganisationens kapacitet och samtidigt det verkliga elevantalet i klasserna. Av redovisningen framgår att kapaciteten är mycket god inom flertalet områden. Att medeltalet elever per klass är lågt är i hög grad beroende av den stora spridningen av kurserna på förutom g-orter, ett flertal andra orter.

SÖ har under 1967 gett skolstyrelserna nya beslut om yrkesskolorganisationen. SÖ har därvid siktat på att stegvis åstadkomma en bättre fördelning av yrkesskolorganisationen. Kurser som av SÖ bedöms lämpligt lokalisera har medgivits inrättade tills vidare. För kurser som bedöms mindre lämpligt lokaliserade har antingen beslutet om kurserna återkallats eller

(i flertalet fall) kurserna medgivits inrättade tills vidare för viss bestämd tidsperiod. I stor utsträckning har yrkesskolkurserna på icke g-orter tidsbegränsats på ett år.

Omprovningen av yrkesskolkurserna har skett i samråd med vederbörande länskolnämnd. De tidsbegränsade kurserna skall under det kommande året ytterligare granskas av länskolnämnderna. Kurser med lågt elevantal, som uppehålls på olika, närliggande orter, kan därvid eventuellt sammanföras.

Genom de av SÖ vidtagna åtgärderna har getts underlag för en bättre planering av yrkesskolväsendet. En starkare centralisering av yrkesskolkurserna till g-orter innebär givetvis färre valmöjligheter på hemorten. Men denna olägenhet måste tas om man vill uppnå ett bättre utnyttjande av resurserna, dvs. högre elevtäthet i klasserna.

Vad motionärerna berör strävar SÖ alltså redan nu att nå. Vad i motionerna framförs syns tillhöra det administrativa och organisatoriska anpassnings- och planeringsarbete som bedrivs av skol- och arbetsmarknadsmyndigheterna i deras dagliga rutin. SÖ är därvid medveten om att en kraftigare resurssamordning är önskvärd vad avser t. ex. yrkesskolutbildning å ena sidan och av arbetsmarknadsskäl å den andra sidan betingade utbildningar.

Det är SÖ:s mening att någon särskild utredning som av motionärerna föreslagits ej syns erforderlig.